

Als zeventienjarige jongen maakt hij familieportretjes: een oom, zijne zuster Nathalie, zich zelf. Het eerste geweigerde werk voor den salon van 1859 betreft drie portretstukken. Als twee jaar later voor het eerst werk wordt aangenomen, zijn het portretten, die hij evenwel „études d'après nature" noemt. In deze benaming komt iets te voorschijn van den schilder-vakman, die zich strikt houden wil aan het natuurlijke van den mensch, aan het werkelijk-zintuiglijk waarneembare en zich over het geestelijke niet uitspreekt. De doordringing is hier van buiten naar binnen. Voorzoover de schilder er in slaagt de weerstand der materie te overwinnen, voorzoover wint hij (zijn werk) aan geestelijkheid, zonder daarmee tot een centrale geestelijke erkenning van den mensch te geraken.

Fantin blijft voortaan portretten schilderen, doch al vrij spoedig weert hij opdrachten af en beperkt zich tot het schilderen van menschen, met wie hij geheel vertrouwd is. Er moet voor hem niet de „gêne" zijn, die andere dan zelfgekozen banden steeds met zich mede brengen, door uiterlijke, afleidende verschijnselen van omgangsvormen, maatschappelijke positie, roem enz. De kansen voor het mondain métier der portret-kunde met de daaraan verbonden voordeelen zijn hem wel geboden (het geval Fitz-James), maar hij weerde af. Fantin dringt niet onmiddellijk door tot de menschen; zooals in Parijs de uiterlijke prikkels van het wisselende leven hem hinderen en zelfs gevaarlijk blijken voor zijn innerlijke, zuivere gestemdheid, zoo kan hij ook tegenover de menschen pas rustig en stil zich zelf zijn, als hij ze naderen kan in de vertrouwdheid van zijn huis, ver van milieu's, die de zijne niet kunnen zijn, ver van alles wat zweemt naar openbaarheid, mode, behaagzieke belangrijkheid.

Hij zal zijn menschen nu gaan schilderen als stille levens in eenvoudige kamers.

Wellicht ook omdat de portretkunst van de tweede helft der vorige eeuw ons niet verwend heeft, blijft het werk van Fantin als oude vertrouwde dingen ons zeer lief.

Het verval van het eens waardig menschelijk zelf-bewustzijn, dat in zijn innerlijke grootheid in het humanisme geestelijke groei beteekende, doch, in de tegenwoordige, onweerhouden verzwakking van het uitbloeien in kleine zelf-adoratie, de mogelijkheden van zelf-ontstijging al meer heeft terneer gedrukt en verstrikt, heeft de portretkunst in hare geestelyke grootheid aangetast en tot op dezen dag naar het zinnelijk plan der gloeiende lusten gebracht, waar ze wel schoon van ontuchtige kleur kan zijn, doch, op haar best, met dramatisch-tragische accenten, nog verre blijft van de indrukwekkende wezenlijkheid der menschelijke verschijning, al richten de jongeren zich weder langzaam op naar die diepere beelding van menschen.

Fantin leeft nog aan de grenzen van dat toen dreigende verval. Zijn menschen-beelden zijn nog geschilderd door een, die schroom en eerbiedig-